

ΓΙΑΛΟ – ΓΙΑΛΟ ΠΗΓΑΙΝΑΜΕ ΚΙ ΟΛΟ ΓΙΑ ΣΕ, ΣΑΡΩΝΙΚΕ ΜΟΥ ΛΕΓΑΜΕ...

ΜΠΑΚΑΛΗ Α.

2^ο Νηπιαγωγείο Αγ. Ι. Ρέντη και Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά
[e-mail:abakali@sch.gr](mailto:abakali@sch.gr)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υλοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2005-2006. Κριτήρια επιλογής του θέματος ήταν η αγάπη που δείχνουν τα παιδιά σ' οτιδήποτε έχει σχέση με τη θάλασσα και το νερό – παιχνίδι - έρευνα – πειραματισμό, και το παιχνίδι λέξεων – φράσεων – ιδεών γύρω από τη θάλασσα που αναδύθηκε μετά το διάβασμα του παραμυθιού «Το μυστικό της θάλασσας» (Μάγος Κ., Κουντούρης Μ.). Η διαθεματική προσέγγιση του θέματος υλοποιήθηκε μέσα από τη θεματική προσέγγιση και την εκπόνηση σχεδίων εργασίας. Κύριοι στόχοι του προγράμματος ήταν να οικοδομήσουν τα παιδιά τη γνώση μέσα από την ενεργή εμπλοκή τους και μέσα από την αλληλεπίδραση τόσο με το φυσικό, όσο και με το κοινωνικό περιβάλλον ώστε να βιώσουν τη χαρά της συμμετοχής, να μάθουν να εργάζονται σε ομάδες, να αποκτήσουν δεξιότητες, να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα περιβαλλοντικά. Επιλέξαμε λοιπόν εκπαιδευτικές δραστηριότητες που ήταν ευχάριστες για τα παιδιά και δημιουργικές. Ενθαρρύναμε τα παιδιά να δώσουν νόημα στις πράξεις τους και τα δημιουργήματά τους. Προβληματιστήκαμε για την αποτελεσματικότητα της δουλειάς μας, χρησιμοποιήσαμε τα λάθη των νηπίων ως παιδαγωγικό διδακτικό εργαλείο.

ΒΑΚΑΛΙ Α.

2ο Kindergarten A.I.Renti, Primary Education Administration Piraeus
[e-mail:abakali@sch.gr](mailto:abakali@sch.gr)

ABSTRACT

This specific programme of Environmental Education took place during the school year 2005-2006. The criteria for our choosing this subject were the love that children have of whatever have to do with the sea and water – games, research, experimentation – as well as a game with words, phrases and ideas regarding the sea which came out after we read the fairy tale “ The Secret of the Sea” (by Magos K., Kountouris M.). The cross – thematic approach to the subject materialized through thematic approach and the elaboration of project. The main aim of the programme was to have the children gain knowledge through their active involvement and through their interaction with the natural and their social environment so that they could experience the joy one feels when participating, learn to work in groups, develop skills and make themselves sensitive to environmental issues. Therefore, we chose educational activities which were creative and pleasant for the children to do. We encouraged the children to act meaningfully. We speculated about the effectiveness of our work and we used the children’s mistakes as a pedagogic “tool”.

Λέξεις κλειδιά: περιβάλλον, θάλασσα, Σαρωνικός, ολιστική αντιμετώπιση της γνώσης, εργασία σε ομάδες, επίλυση προβλήματος, ευαισθητοποίηση.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- « Το μυστικό της θάλασσας», ένα παραμύθι που ήλθε στο σχολείο από κάποιο παιδί. Βοήθησε το παραμύθι, το διάβασμά του, η διάθεση της στιγμής ίσως και έγινε μία μεγάλη συζήτηση, ένα παιχνίδι λέξεων- ιδεών, που αναμείχτηκαν και οι γονείς σ' αυτό.
- Αυτό λοιπόν καθόρισε την επιλογή του θέματος.
- Η αγάπη που δείχνουν τα παιδιά σ' οτιδήποτε έχει σχέση με τη θάλασσα και το νερό - παιχνίδι – έρευνα- πειραματισμό.
- Θέμα που προσφέρεται για άμεσες δράσεις και λύσεις από το κάθε παιδί και κατά συνέπεια συναισθηματική ικανοποίηση των παιδιών.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γνωστικοί

- Να διευρύνουν τον κύκλο των παραστάσεων και εμπειριών τους, ώστε να εκτιμήσουν το περιβάλλον και να ευαισθητοποιηθούν στα προβλήματά του.
- Να γνωρίσουν τον κύκλο του Νερού.
- Να γνωρίσουν οι μαθητές το Σαρωνικό, τον παράδεισο στο βυθό του, το βιολογικό καθαρισμό – Ψυτάλλεια- το λιμάνι – την αξία της ζωής γύρω από τη θάλασσα στη ζωή και την ύπαρξή μας γενικότερα.
- Να έλθουν σε επαφή με ανθρώπους που ζουν από τη θάλασσα και γενικότερα σχετίζονται μ' αυτή.
- Να συνειδητοποιήσουν πόσο άρρηκτος είναι ο δεσμός μεταξύ πόλης και λιμανιού και πως διαμόρφωσε τις κοινωνικοοικονομικές συνιστώσες του λιμανιού.
- Να γνωρίσουν τους μεγάλους ζωγράφους που εμπνεύστηκαν από τη θάλασσα.
- Να γνωρίσουν τις δικές μας θάλασσες μα και ολόκληρης της υδρογείου.
- Να γνωρίσουν τα απειλούμενα είδη της θαλάσσιας πανίδας
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους

Συναισθηματικοί

- Να εμφυσήσει στους μαθητές την αξία της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Να μάθουν να σέβονται τη ζωή συνολικά και όχι μόνον την ανθρώπινη ζωή.
- Να αναγνωρίσουν την αισθητική και συναισθηματική αξία της φύσης.
- Να βιώσουν τη χαρά της συμμετοχής σε μια κοινή προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής και αισθητικής κληρονομιάς,

Ψυχοκινητικοί

- Να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν ικανότητες και δεξιότητες για τη χρήση και το χειρισμό εργαλείων και οργάνων.
- Να περπατήσουν στο πεδίο, να παρατηρήσουν, να φωτογραφήσουν, να καταγράψουν ήχους, να ταξινομήσουν, να σχεδιάσουν και να καταγράψουν προβλήματα των οικοσυστημάτων
- Να μάθουν να λειτουργούν μέσα από την ομάδα μα και ατομικά.
- Να δημιουργήσουν – κατασκευάσουν ενυδρείο και μακέτες.
- Να αποκτήσουν την ικανότητα να περιγράφουν τα γεγονότα και τις καταστάσεις.
- Να πειραματιστούν και να επιλύσουν προβλήματα.

Αισθητικοί

- Να αναγνωρίσουν την ομορφιά της φύσης
- Να χρησιμοποιήσουν τις αισθήσεις τους (ακοή, όσφρηση κλπ) για τη δημιουργία μιας στενής σχέσης με το περιβάλλον
- Να ακροαστούν και να τραγουδήσουν τραγούδια από την ελληνική και ξένη δισκογραφία, εμπνευσμένα από το Σαρωνικό και την θάλασσα

- Να ζωγραφίσουν και να κατασκευάσουν έργα.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Διαθεματική προσέγγιση του θέματος και υλοποίηση του προγράμματος μέσα από τη θεματική προσέγγιση και την εκπόνηση μικρών σχεδίων εργασίας (Μέθοδος Project – Βιοματική). Εξετάστηκε λοιπόν τη θάλασσα, τόσο από τη μεριά της οικολογίας, όσο και από τη μεριά της Οικονομίας, της Γεωγραφίας, της Μυθολογίας, της Ιστορίας, της Λαογραφίας, της Λογοτεχνίας, της Δημιουργίας και Έκφρασης, με κατάλληλες παιδαγωγικές δραστηριότητες, προσαρμοσμένες στην ηλικία των μαθητών.
- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος. Τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες με διαφορετικό αντικείμενο εργασίας η κάθε ομάδα.
- Εργασίες πεδίου. Τα παιδιά εργάζονται πάνω στο αντικείμενο που έχουν αναλάβει, στηριζόμενοι πάνω στις προηγούμενες γνώσεις τους, τις επεκτείνουν και τις εμβαθύνουν εμπλεκόμενοι σε πειράματα, παρατηρήσεις, υποθέσεις. Συλλέγουν πληροφορίες, διατυπώνουν ερωτηματολόγια, μαγνητοφωνούν συνεντεύξεις. Η κάθε ομάδα ανακοινώνει και παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνάς της στις υπόλοιπες ομάδες. Αξιολογούν, συγκρίνουν, ταξινομούν, ερμηνεύουν τα αποτελέσματα, εκφράζονται δημιουργικά, καταστρώνουν σχέδια δράσεις και δίνουν λύσεις.
- Θεατρικά παιχνίδια και παιχνίδια ρόλων.
- Η όλη ανάπτυξη του προγράμματος έγινε μαθητοκεντρικά, και έτσι τα παιδιά κατάφεραν να ελευθερωθούν και να εκδηλώσουν όλη την ενέργεια και δημιουργικότητα τους. Η Νηπιαγωγός δε προσπάθησε να διατηρεί ένα διακριτικό συντονιστικό ρόλο.
- Εμπλοκή των γονιών στην διεξαγωγή του προγράμματος.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ø **Ιανουάριος** : Διερεύνηση του θέματος – δημιουργία ομάδων, γωνιάς της θάλασσας, ενημέρωση των γονιών για το πρόγραμμα. Ο κύκλος του Νερού – πειράματα – παρατηρήσεις – φωτογραφίες. Μυθολογία – Θησέας. Αρχική αξιολόγηση.
- Ø **Φεβρουάριος** : Επαγγέλματα που σχετίζονται με την θάλασσα. Ένας καπετάνιος και ένας ψαράς στο σχολείο μας – συζήτηση και απορίες. Επίσκεψη σε βιοτεχνία επεξεργασίας – συσκευασίας της γειτονιάς μας, ευκαιρία να γνωρίσουν τα παιδιά πολλά είδη ψαριών.
- Ø **Μάρτιος**: Αφήγηση, δραματοποίηση παραμυθιού από Εμπυψώτρια - Παιδαγωγό. Βιολογικός καθαρισμός, συνάντηση – συζήτηση του θέματος με Χημικό. Ιδιαίτερη έμφαση και ασχολία με τους χάρτες και Σαρωνικό. Τσακόνικος χορός (χορός που δίδαξε ο Θησέας) – Νησιώτικοι Χοροί.
- Ø **Απρίλιος** : Γνωρίσαμε Έλληνες και ξένους ζωγράφους. Ζωγραφίσαμε δικούς μας πίνακες. Με τη βοήθεια των γονέων συγκεντρώσαμε μουσικά κομμάτια Ελλήνων μουσικών δημιουργών και σε στιγμές ηρεμίας τα χαρήκαμε. Γνωρίσαμε τον Ελύτη και τα ποιήματά του, το Σπανουδάκη και τη μουσική του.
- Ø **Μάιος** : Επίσκεψη στο Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιας Χελώνας – «Αρχέλων»– και στην παραλία της Γλυφάδας. Διεξάγουμε εργασίες πεδίου, παίζουμε αλλά φροντίζουμε και την καθαριότητα της ακτής. Συνεργασία οργάνωση και δημιουργία θεατρικού δρώμενου με εμπυψώτρια θεατρικού παιχνιδιού. Επίσκεψη στο ΚΠΕ Δραπετσώνας και στο λιμάνι του Πειραιά.
- Ø **Ιούνιος** : Συμμετοχή μας στην «Γιορτή των Καινοτόμων Δράσεων» της Δ/σης Πρωτ.Εκπ/σης Πειραιά. Διανομή σημάτων με περιβαλλοντικό μήνυμα και εντύπων στους επισκέπτες της γιορτής και την τοπική κοινωνία. Ημερίδα - Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Έκθεση των παιδικών εργασιών, αλλά και Δρώμενο για όσα μάθαμε, ακούσαμε, γευτήκαμε. Τελική Αξιολόγηση.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ (ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ)

Ιανουάριος : Ενημέρωση γονέων για το πρόγραμμα, συμπαράσταση και συνεργασία για την επιθυμητή έκβαση της πορείας του προγράμματος.

Μάιος : Καθαρισμός της παραλίας που επισκεφθήκαμε.

Συμμετοχή μας στην «Γιορτή των Καινοτόμων Δράσεων» της Δ/σης Πρωτ. Εκπ/σης Πειραιά.

Διανομή σημάτων και εντύπων με περιβαλλοντικά μηνύματα

Ιούνιος : Παρουσίαση της πορείας και των αποτελεσμάτων του προγράμματος με

Τοποθέτηση της αφίσας που δημιουργήσαμε, αλλά και τις αφίσας που μας έστειλε η HELMEPA junior (για καθαρές θάλασσες) σε συγκεκριμένα σημεία της πόλης μας.

Οργάνωση ημερίδας.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική ή διαγνωστική

Με την έναρξη του προγράμματος μέσα από συζητήσεις με τους γονείς και τα παιδιά, βιωματικά παιχνίδια, φύλλα εργασίας, πήραμε πληροφορίες για τις γνώσεις, τις εμπειρίες, τις δεξιότητες των νηπίων, καθώς και το ενδιαφέρον τους για το συγκεκριμένο θέμα.

Οργανώσαμε λοιπόν ένα φάκελο ώστε να τοποθετούμε σ' αυτόν:

- αυθεντικές εργασίες του νηπίου που έχουν κάποιο νόημα
- παρατηρήσεις – καταγραφές – περιστασιακές σημειώσεις
- φωτογραφίες - φυλλάδια

Σταδιακή ή διαμορφωτική

Μέσα από τη μελέτη και την ερμηνεία των παρατηρήσεων και των καταγραφών σ' αυτή τη φάση της αξιολόγησης προβληματιστήκαμε ως προς την αποτελεσματικότητα της δουλειάς μας και την εγκυρότητα των γνώσεων που μεταδώσαμε στα νηπιά μας, και έτσι όλοι μαζί κάναμε όταν χρειάστηκε επαναπροσδιορισμό των στόχων, των δράσεων και των δραστηριοτήτων που αρχικά είχαμε αποφασίσει π.χ. επαναπροσδιορίσαμε τον δρόμο που θα ακολουθούσαμε για να αντιληφθούν τα παιδιά τι είναι Υδρόγειος σφαίρα, παγκόσμιος χάρτης, χάρτης Ελλάδας, χάρτης Σαρωνικού.

Τελική ή συνολική

Πραγματοποιήθηκε παρατηρώντας την ανταπόκριση, τη συμμετοχή και την ευχαρίστηση που ένιωθαν τα παιδιά κατά τη διάρκεια του προγράμματος, τη θετική στάση των γονιών και τα θετικά μηνύματα που αυτοί μας μετέφεραν για την αλλαγή συμπεριφοράς και στάσης των παιδιών τους. Τα συμπεράσματα στα οποία εμείς οι νηπιαγωγοί καταλήξαμε μελετώντας τις παρατηρήσεις μας, τις περιστασιακές καταγραφές μας, τα φύλλα αξιολόγησης και γενικότερα τον ατομικό φάκελο των νηπίων. Η αλήθεια είναι ότι χαρήκαμε και εμείς με το να παρακολουθούμε τα νηπια μας να μεγαλώνουν.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μέσα από το πρόγραμμα και με αφορμή το άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία, πιστεύουμε ότι ευαισθητοποιήσαμε όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία (μαθητές, γονείς...), γνωρίσαμε ανθρώπους και επαγγέλματα, συνεργαστήκαμε με φορείς και οργανώσεις, βιώσαμε πρωτόγνωρες εμπειρίες, και έτσι μέσα από την ενεργητική συμμετοχή όλων καταφέραμε να υλοποιήσουμε τους μαθησιακούς μας στόχους, να γνωρίσουμε το περιβάλλον και να επαναπροσδιορίσουμε τις στάσεις μας απέναντι σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

Για να έχουμε καλύτερη προβολή και διάχυση των αποτελεσμάτων μας:

- ◊λάβαμε μέρος στο Φεστιβάλ Περιβαλλοντικής Εκπ/σης που πραγματοποιήθηκε στον πολυχώρο «Απόλλων» στα Καμίνια,
- ◊φροντίσαμε να μοιράσουμε έντυπα – ενημερωτικά φυλλάδια - σηματάκια με μηνύματα σε γονείς και πολίτες της πόλης μας, ώστε να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα του Σαρωνικού και της θάλασσας γενικότερα,
- ◊αναρτήσαμε αφίσες μας σε σημεία της πόλης μας για να δώσουμε το δικό μας στίγμα και μήνυμα,
- ◊τοιχοκολλήσαμε αφίσες για καθαρές θάλασσες που μας έστειλε η παιδική Helmera,
- ◊οργανώσαμε ημερίδα για τη λήξη του προγράμματος και καλέσαμε τους κατοίκους της περιοχής να περπατήσουμε μαζί το δικό μας περιβαλλοντικό μονοπάτι.

Όλοι μαζί καμαρώσαμε την αλλαγή στάσης των νηπίων, την προσπάθειά τους να στείλουν τα δικά τους μηνύματα είτε με το τραγούδι που γράψαμε πάνω στη μουσική του τραγουδιού «Γιαλόγιαλό πηγαίναμε...», είτε με τη ζωγραφική τους, είτε με την εμφάνισή τους – μπλουζάκια και καπελάκια με την αφίσα και τα συνθήματά μας, είτε με το δρώμενο που πραγματοποιήσαμε στην ημερίδα λήξης του προγράμματος. Κρίνουμε ότι ο αντίκτυπος στην τοπική κοινωνία ήταν θετικός και εμείς με το δικό μας απλό τρόπο στείλαμε τα μηνύματά μας.

Εικόνα 1: Εργασία στο χάρτη

Εικόνα 2: Παιχνίδια στην άμμο

Εικόνα 3: Παιχνίδια με την Άνωση

Εικόνα 4: Επίσκεψη στο λιμάνι του Πειραιά

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δημοπούλου Μ., Ζόμπολας Τ., Μπαμπίλα Ε., Χατζημιχαήλ Μ., (2001), *Περιβαλλοντική Αγωγή για μικρά παιδιά*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο
2. Φλογαίτη Ε.,(1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
3. Μάγος Κ., Κουντούρης Μ.,(2003), *Το μυστικό της θάλασσας*, Αθήνα: Πατάκη
4. Χρυσαφίδης Κ.,(2003), *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Αθήνα: Gutenberg
5. Ματσαγκούρας Η., (2003), *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*, Αθήνα: Γρηγόρη
6. ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,(2006), *Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί – Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*, Αθήνα: ΟΕΔΒ